

ANTONI CASTEL

El model heterodox de Lula

Després d'una penosa i llarga travessia, marcada per tres derrotes electorals, el rebuig dels dogmes i la conversió del Partit dels Treballadors (PT) en una formació sòlida, Luiz Inácio Lula da Silva, conegut per Lula, arriba a la presidència del Brasil, el país més extens i poblat d'Amèrica Llatina. En el recorregut, Lula s'ha forjat com un polític d'alta volada, gràcies a la perseverança, l'experiència acumulada en les lluites sindicals del sector metal·lúrgic, una humilitat que l'ha connectat amb el brasiler del carrer i un instint que li ha indicat que s'havia de rodejar d'un equip d'assessors brillant, en bona part "ex" del comunisme ortodox i de la guerrilla que s'han moderat amb el pas dels anys.

A diferència d'altres dirigents d'Amèrica Llatina que es proclamen d'esquerra, Lula no ha estat temptat pel populisme. En l'època en què presidia el sindicat metal·lúrgic des del petit despax de São Bernardo do Campo, evitava el maximalisme, recurs fàcil dels polítics sense recursos quan es dirigeixen a una població castigada per les injustícies, i no amagava la seva admiració per Lech Walesa, un obrer com ell que duia de cap els comunistes polonesos i els buròcrates de Moscou. Una sintonia amb Walesa que despertaria les crítiques dels sectors més esquerrans, tant de Brasil com d'Europa, que l'acusaven d'anticomunista i li retreien que mantingués estretes relacions amb els sindicats nord-americans.

L'al·lèrgia als clíxés ideològics, que li feien contestar que era metal·lúrgic quan li preguntaven si es considerava socialista, li va permetre situar-se per damunt de les lluites internes que van erosionar el PT des de la seva fundació. I amb una dosi de prudència i de carisma, no solament salvar el PT de la fractura, que semblava inevitable, sinó també convertir una formació minoritària, de trotskistes i cristians sensibilitzats per la pobresa i els problemes de la terra, en el partit més implantat del país, capaç de seduir

tant els intel·lectuals com els obrers, els empresaris com els peons agrícoles.

Malgrat la moderació, magnificada en una campanya en què ha incidit més en la pau que en les reformes, Lula no s'oblida del Brasil sotmès a la injustícia i a la violència dels poderosos. Al contrari, possibilista, creu que un enfrontament amb els organismes internacionals de crèdit, sobretot el Fons Monetari Internacional, provocaria més inseguretat econòmica en un moment en què el país necessita inversions i una moneda nacional, el real, estable. I l'estabilitat, indispensable per a governar, també passa

“Si la tercera via de Lula obté bons resultats, haurà guanyat la resta del continent i es comprovarà que es pot fer política social, de redistribució, sense crispar la societat”

per no contestar els eixos del pla econòmic dissenyat pel ja expresident Fernando Henrique Cardoso, al qual se li reconeixen virtuts, en especial el control de la inflació i un creixement sostingut que ara com ara sembla amenaçat.

Cardoso, un dels presidents més honorats que ha tingut Brasil i potser un dels intel·lectuals de més renom, deixa una herència minsa, malgrat els bons resultats macroeconòmics del primer mandat.

Sí, la inflació està controlada, però el deute extern s'ha incrementat de manera galopant, i les privatitzacions, presentades com a indispensables, han deixat milers de persones al carrer i provocat la convicció generalitzada que es podien haver fet d'una altra forma. Per acabar-ho d'adobar, Brasil ha sentit com ningú els efectes de la greu crisi financera i social d'Argentina, el principal soci en un Mercosur en hores baixes.

Si no contesta el pla econòmic, per tranquil·litzar els mercats i apaivagar les inquietuds dels grups financers brasilers, Lula disposarà d'un marge de maniobra ben estret. El president obrer, per tant, no podrà fer la revolució, perquè està atrapat per una conjuntura internacional que li impedeix d'anar més enllà d'una política de reformes de caire socialdemòcrata. Això no obstant, tot no està perdut en la batalla contra les desigualtats, com s'ha demostrat en els municipis i estats que governa el Partit dels Treballadors. Si aplica les reformes, ja haurà fet més que tots els presidents des de la fi de la dictadura, més preocupats, tret de Cardoso, de governar a favor de les elits econòmiques que no pas d'eliminar la violència social contra els exclosos, sobretot a les zones rurals.

L'experiència de Lula serà seguida amb atenció per una Amèrica Llatina òrfena de models d'esquerra i que acumula "decennis perduts". El dels anys 90, serà recordat com el del fracàs de les polítiques neoliberals, aplicades inflexiblement contra poblacions empobrides. Si la tercera via de Lula, basada en un capitalisme ètic, menys voraç, i en una gestió eficaç, obté bons resultats, haurà guanyat la resta del continent, al qual li afecta tot el que li passa al gegant brasiler. I es comprovarà que es pot fer política social, de redistribució, sense crispar la societat —com fa el veneçolà Hugo Chávez— ni atacar les estructures econòmiques que propicien les injustícies.